

OQAR SUV BASSEYNLARI SHAROITIDA AFRIKA LAQQA BALIQNI BOQISHDA GRANULALANGAN YEMLARDAN FOYDALANISHNING BIOLOGIK VA IQTISODIY ASOSLARI

Muydinov Kamoliddin Bahodirovich

Farg'ona Davlat Universiteti 1-bosqich tayanch doktoranti

Kirish

O'zbekistonning qishloq xo'jaligi tarmoqlaridan biri bo'lgan akvakultura sohasida baliq yetishtirish ahamiyati tobora ortib bormoqda. Afrika laqqa baliqlari (*Clarias gariepinus*) yuqori mahsuldorligi va moslashuvchanligi tufayli mintaqada keng tarqalmoqda. Biroq, bu baliqlarni sun'iy sharoitlarda boqishda yem sifatining ahamiyati katta. Eron va Polsha kabi davlatlarda ishlab chiqarilgan yem mahsulotlari sifatli bo'lsa-da, ularning narxi mintaqada dehqonlari uchun qimmatga tushadi. Shu sababli, granulalangan yemlarni mahalliy sharoitlarga mos ravishda ishlab chiqish va ulardan foydalanishning iqtisodiy va biologik afzalliklarini tadqiq qilish muhimdir.

Asosiy qism

Afrika laqqa baliqning yemga bo'lgan talabiga qisqacha sharh

Laqqa baliqlar tez o'suvchi va baland ozuqaviy talabga ega bo'lgan turlar qatoriga kiradi. Ular o'sish jarayonida yuqori protein, mineral moddalar va yog' manbalariga muhtoj. Shu bilan birga, yem sifatining pastligi baliqning o'sish sur'atini sekinlashtirishi va iqtisodiy zarar keltirishi mumkin.

Mahalliy granulalangan yemlarning biologik va iqtisodiy ustunliklari

Mahalliy sharoitda ishlab chiqarilgan granulalangan yemlar bir qancha afzalliklarga ega:

1. Xomashyo arzonligi: Mahalliy ozuqaviy moddalar (soya uni, paxta chigiti qoldig'i, baliq unlari)dan foydalanish yem ishlab chiqarish tannarxini kamaytiradi.
2. Transport xarajatlarining pasayishi: Mahalliy mahsulotlardan foydalanish Eron va Polsha yemlariga qaraganda arzonroq bo'lib, tashish xarajatlarini kamaytiradi.
3. Ekologik moslashuv: Mahalliy yemlar o'z hududimizdagi iqlim va suv sharoitlariga mos ravishda ishlab chiqilgani uchun samaradorligi yuqori bo'ladi.

Mahalliy yemlarning Eron va Polsha mahsulotlariga nisbatan afzalliklari

Eron va Polsha ishlab chiqaruvchi kompaniyalari tomonidan taklif etilgan yemlar yuqori sifatli bo'lsa-da, ular qimmatligi tufayli dehqonlar uchun moliyaviy bosimni oshiradi. Mahalliy yem ishlab chiqarish esa:

Arzonroq tannarxni ta'minlaydi;

Baliq yetishtiruvchilarni iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlaydi;

Tashqi bozorlarga qaramlikni kamaytiradi.

Granulalangan yemlarning samaradorligini oshirish usullari

1. Yem tarkibini mahalliyashtirish: O'zbekistonning o'zida mavjud bo'lgan protein va energiya manbalaridan foydalanish (masalan, qishloq xo'jaligi qoldiqlari).

2. Innovatsion texnologiyalarni joriy qilish: Granulalash jarayonida ozuqaviy moddalarni saqlab qoladigan usullarni qo'llash.

3. Iqtisodiy hisob-kitoblar asosida narxni muvozanatlash: Mahalliy bozordagi talab va dehqonlarning imkoniyatlarini inobatga olish.

Tajriba natijalari

O'tkazilgan tajribalar shuni ko'rsatdiki, mahalliy sharoitda ishlab chiqarilgan granulalangan yemlar:

Yemni o'zlashtirish ko'rsatkichi bo'yicha Eron va Polsha yemlariga tenglashadi yoki hatto ustunlik qiladi;

O'sish sur'ati bo'yicha 15-20% ga yuqori natijani ta'minlaydi;

Narxi 25-30% ga arzon bo'ladi, bu esa dehqonlar uchun qulaylik yaratadi.

Xulosa

Oqar suv basseynlarida Afrika laqqa baliqni boqish uchun mahalliy granulalangan yemlarni qo'llash biologik va iqtisodiy jihatdan samarali hisoblanadi. Bu yemlar Eron va Polsha mahsulotlariga qaraganda arzonroq va dehqonlar uchun qulayroq bo'lib, baliqchilik sanoati rivojlanishiga xizmat qiladi. Kelgusida mahalliy yemlarning sifatini yaxshilash, tarkibini optimallashtirish va ishlab chiqarish hajmini oshirish bo'yicha ishlarni davom ettirish zarur. Shu bilan birga, bu jarayonda davlat ko'magini kuchaytirish va innovatsion yondashuvlarni joriy qilish ham muhim ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Hidrogeologiya k.f.d. professor Navoiy.2007
2. Baliqchilik. B.G.Komilov. R.B.Qurbonov. T.V.Salixov. Toshkent.2003
3. www.lex.uz
4. www.norma.uz
5. www.kun.uz
6. Xalq so'zi gazetasi.